

Het lijkt misschien al te voor de hand liggend dat overdracht van generatie op generatie een verklaring biedt voor het hardnekkig lage aantal arbeidsuren van vrouwen en de beperkte bijdrage van mannen aan huishoudelijk werk en zorgtaken. Toch was tot nu toe nog maar weinig bekend over de betekenis van inter-generatiele overdracht voor de arbeidspatronen van mannen en vrouwen. Uit onderhavig onderzoek op basis van gegevens uit het *Netherlands Kinship Panel Study* blijkt inderdaad dat vrouwen een grotere bijdrage leveren aan huishoudelijk werk naarmate hun moeders een grotere bijdrage aan het huishouden leverden in hun kindertijd, en dat mannen een grotere bijdrage leveren naarmate hun vaders dat deden. Dit suggereert dat vrouwen en mannen zich op het terrein van huishoudelijk werk spiegelen aan het vroegere rolmodel van hun ouders.

Ten tweede blijkt dat vrouwen die zijn opgegroeid met een werkende moeder gemiddeld anderhalf tot twee uren meer werken dan vrouwen die zijn opgegroeid met een thuismoeder. Dat verschil is misschien niet spectaculair, maar maakt wel duidelijk dat de arbeidsuren van de huidige populatie volwassen vrouwen deels te verklaren zijn met de vroegere arbeidsdeelname van hun moeders. Moeders beïnvloeden hun dochters op twee manieren. Ten eerste reiken werkende moeders via hun gedragsvoorbeeld strategieën aan om betaald werk en zorgtaken te combineren. Ten tweede kunnen werkende moeders meer sociaal, menselijk, en financieel kapitaal overdragen op hun dochters dan thuismoeders, omdat zij over een professioneel netwerk beschikken, ervaringsdeskundige zijn op de arbeidsmarkt en geld verdienen. Dit verbetert de startpositie van dochters op de arbeidsmarkt, waardoor zij later geneigd zijn meer tijd te investeren in betaald werk.

Ten derde blijkt dat moeders met jonge kinderen gemiddeld tweeënhalf uren meer werken en vaker op de arbeidsmarkt participeren, wanneer zij hulp ontvangen van hun eigen ouders, de grootouders, in het huishouden. Deze praktische hulp van grootouders heeft dus een duidelijk economische waarde, aangezien moeders met jonge kinderen nu meer gelegenheid hebben om hun tijd aan betaald werk te besteden. Overigens geldt dit niet voor vaders. De studie levert geen verband op tussen de arbeidsuren van ouders en de hulp van grootouders met de zorg voor kinderen. Dit is des te verrassender omdat huishoudelijke hulp van grootouders wel de arbeidsuren van moeders bleek te beïnvloeden. Een van de voorlopige verklaringen hiervoor is dat de

Putten, A. van (2009) *The role of intergenerational transfers in gendered labour patterns*. Proefschrift Universiteit Utrecht. Amsterdam: Uitgeverij Aksant.

groep ouders die gebruikmaakt van kinderverzorging door grootouders nogal breed is, te weten ruim de helft van de moeders en een derde van de vaders. Hierdoor vertroebelen eventuele verschillen in de frequentie van de ontvangen hulp, bijvoorbeeld het verschil tussen een wekelijkse vaste oppasdag en af en toe een avondje bijspringen, mogelijk het verband tussen de arbeidsuren van ouders en ontvangen hulp. De groep ouders die huishoudelijke hulp van de grootouders ontvangt is daarentegen veel kleiner, namelijk een derde van de moeders en een achtste van de vaders, en waarschijnlijk homogener qua frequentie van geboden hulp.

Ten vierde ondersteunt het onderzoek geen verband tussen de

arbeidsuren van werkende mannen en vrouwen op middelbare leeftijd, tussen de 40 en 64 jaar, en de praktische hulp die zij verlenen aan hun ouders. Het regelmatig terugkerende schrikbeeld van afnemende solidariteit met ouderen als gevolg van de toegenomen arbeidsdeelname van vrouwen lijkt dus weinig empirisch gegrond, ten minste, onder de huidige generatie middelbare werkenden met een werkende partner. Een van de voorlopige verklaringen voor deze bevinding is het grote aandeel deeltijders onder de vrouwen in deze leeftijdsgroep. Ook al werken sommige deeltijders twee dagen, andere drie, en weer andere vier, het feit dat ze allemaal ten minste een dag doordeweeks vrij zijn, maakt de combinatie van werken en hulp geven waarschijnlijk al mogelijk. Voor mannen in deze leeftijdsgroep geldt dat het merendeel een in deeltijd werkende partner heeft, die hun mogelijk dusdanig veel uit handen kan nemen wat betreft huishoudelijk werk en andere zorgtaken, dat zij ook zonder problemen hun werk met praktische hulp aan oudere ouders kunnen combineren.

Al met al laat dit onderzoek zien dat intergeneratiele overdracht bijdraagt aan de verklaring van de arbeidsuren van vrouwen en het aandeel van mannen en vrouwen in huishoudelijk werk, bovenop de veel bestudeerde individuele, koppel- en huishoudenkenmerken. Anders dan de gebruikelijke verklaringen doorgaans erkennen, impliceert dit dat seksestereotype arbeidspatronen tot stand komen in een sociale context waar, naast partners en kinderen, ook ouders deel van uitmaken.

ANNE VAN PUTTEN

Beleidsmedewerker bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 916